

Лист ненародженій дитині

КУПИТИ

Глибоко особистий і філософський монолог, у формі листа жінки до своєї ненародженої дитини. Авторка, журналістка й майбутня мати, розглядається про вагітність і розвиток діалогу з малюком, розмірковуючи над сенсом життя, відповідальністю, вибором і страхом.

Через внутрішню боротьбу героїні, Фаллачі порушує важливі теми: право жінки на материнство і самореалізацію; етичні дилеми навколо абортів; конфлікт між кар'єрою та сім'єю; суспільні очікування від жінки.

Це не просто розповідь про вагітність - це роздуми про життя, свободу, любов, біль і ті рішення, які формують наше буття.

Твір залишається актуальним і сьогодні - він торкає серце й змушує думати, незалежно від того, чи ви батьки, діти, або просто шукаєте сенс в особистих виборах.

'Боротися - це набагато краще, ніж перемогти; подорожувати - набагато цікавіше, ніж доїхати до місця'

'Я не знаю страшнішого дітовбивства, ніж війна. Війна - це масове дітовбивство, відкладене на двадцять років'

'Біль - це сіль життя, і без нього ми не були б людьми'

ЛИСТ НЕНАРОДЖЕНІЙ ДИТИНІ

ОРІАНА ФАЛЛАЧІ

З італійської переклала
Любов Котляр

Анотація

Лист ненародженій дитині» — це емоційно проникливий монолог матері, адресований її дитині, яка ще не народилася. Італійська журналістка та письменниця Оріана Фаллачі порушує глибинні аспекти проблем материнства, жіночої ідентичності, свободи вибору, страхів, сумнівів і відповідальності. Твір сповнений філософських роздумів про життя, смерть, любов і несправедливість світу. Це не лише інтимна сповідь, а й соціально значущий голос жінки, яка прагне бути почутою — як мати, як особистість, як громадянка.

Усі права застережено. Жодної частини цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати в будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».

ISBN 978-617-553-093-1

LETTERA A UN BAMBINO MAI NATO, Oriana Fallaci

© 1975-2015 RCS Libri S.p.A., Milan

© 2016-2017 Rizzoli Libri S.p.A./BUR Rizzoli, Milano

© 2019 Mondadori Libri S.p.A. Milano

Published by arrangement with ELKOST International Literary Agency

© Любов Котляр, український переклад, 2025

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2025

ЛИСТ НЕНАРОДЖЕНІЙ ДИТИНІ

Тим, кого не лякають сумніви, тим, хто
прагне збагнути суть речей, невтомно й
ціною страждань і смерті;

Тим, хто постає перед
вибором: дарувати життя чи відмовити в
ньому; присвячую цю книгу, як жінка, всім
жінкам.

Цієї ночі я дізналася, що ти є: крапелька життя, що втекла з «ніщо». Я лежала в темряві з розплющеними очима, і раптом у тій темряві спалахнула блискавка впевненості: так, ти є. Існуєш. Для мене це стало як постріл у груди. Серце на мить зупинилось. А коли забилося знову — глухими ударами, вибухами розгубленості, — мені здалося, що я падаю в колодязь, де все навколо хитко й страшно. І ось я уже в глухому куті, куди мене загнав жах, який укриває потом чоло, волосся, заповонює собою всі думки. Цей жах поглинає мене цілком. Спробуй зрозуміти: мене лякає не те, що скажуть люди. Мені байдуже, що думають інші. Мене не лякає Бог. Я не вірю в Бога. Мене не лякає біль. Я не боюся болу. Я боюся за тебе, мене лякає те, що тебе випадково вирвало з нічого, щоб помістити в моє лоно. Я ніколи не була готова прийняти тебе, хоча й дуже чекала. Я завжди питала саму себе: а якщо тобі не сподобається народитись? І колись ти мені дорікнеш із криком: «Хто тебе просив народжувати мене на світ?! Чому ти мене народила, навіщо?» Життя таке важке, дитинко. Це війна, яка повторюється щодня, а нечасті хвилини радості — лише короткі передишки, за які доводиться платити страшну ціну. Як мені знати, чи не було б краще позбутися тебе, як зрозуміти, що ти не хочеш повернутись у небуття? Ти ж не можеш розмовляти зі мною. Твоя крапелька життя — це лише маленька сукупність щойно народжених клітин. Може, це ще навіть не життя, а лише його можливість. Та попри все я багато віддала б за те, щоб ти допомогла мені зрозуміти — якимось натяком чи знаком. Моя мама говорить, що я їй підказала, і тому вона мене народила на світ.

Розумієш, моя мама не хотіла мене. Мене зачали випадково, через миттєву неуважність іншого. І щоб я не народилася, вона щовечора розчиняла у воді якесь зілля. І потім, плачучи, його пила. Пила до того самого моменту, коли я вперше поворухнулась у її лоні і вдарила її ніжкою, ніби кажучи, щоб вона не позбувалася мене. Вона якраз підносила склянку із зіллям до рота. Отож вона відразу опустила руку й вилила вміст на підлогу. Через кілька місяців я вже переможно дригала ніжками на сонці, а було це на добро чи на зло — не знаю. Коли я щаслива, то думаю, що на добро; коли я нещасна, то вважаю, що на зло. Та все ж, навіть коли я нещаслива, думаю, що взагалі не народитись мені б не хотілося, бо немає нічого гіршого за «ніщо». Я, як уже тобі казала, не боюся болю. Він народжується з нами, зростає з нами, до нього звикаєш як до того, що в тебе дві руки й дві ноги. Зрештою, смерті я теж не боюся. Адже якщо вмираєш — значить, перед цим ти народився, значить, вийшов із нічого. Мене лякає «ніщо»: не існувати, визнати, що тебе не було: чи випадково, чи помилково, чи через чийсь миттєву неуважність. Багато жінок задумуються: народити на світ дитину, навіщо? Щоб була голодна, щоб мерзла, щоб її зрадили чи скривдили, щоб її вбила війна або якась хвороба? І так відкидають надію на те, що голод можна втамувати, від холоду — відігріти, що вірність і повага можуть стати надійними друзями, що можна жити довго, намагаючись знищити хвороби і припинити війни. Може, правда на їхньому боці. Та невже «ніщо» краще від страждань? Навіть у ті моменти, коли плачу через свої невдачі, розчарування, сумніви, я все одно переконуюся: краще вже страждання, аніж зовсім ніщо. І коли розглядати це питання на рівні життя в цілому, на рівні дилеми — народжуватися чи не народжуватися, то впевнена, що краще народитись, аніж ні. Та все ж, чи є в мене право нав'язувати цю думку і тобі? Чи не буде це мати такий вигляд, ніби я хочу

народити тебе тільки для себе, і все? Мені не треба народити тебе тільки для себе, і все. Ще й тому, що ти мені зовсім не потрібна.

Ти не була ніжками, не подала мені жодної відповіді. Та й як би ти могла це зробити? Ти ж бо там зовсім недавно; якщо запитати підтвердження у лікаря, той лише криво посміхнеться у відповідь. Та я вже сама вирішила за тебе: ти народишся. Вирішила, коли побачила тебе на фотографії. Звісно, то була не зовсім твоя фотографія. То був знімок звичайного тритижневого ембріона, опублікований у якійсь газеті поряд зі статтею про розвиток життя. І в той час, коли я на нього дивилася, страх відступив — так само швидко, як і з'явився. Ти була схожа на загадкову квітку, на прозору орхідею. Зверху можна було розгледіти щось на кшталт голови з двома виступами, які з часом стануть мозком. Нижче — якесь заглиблення, яке має перетворитися на рот. У три тижні тебе ледве можна побачити, — так пояснював підпис під знімком. Два з половиною міліметра. Однак уже ростуть у тобі обриси очей, щось схоже на хребет, на нервову систему, шлунок, печінку, кишківник, легені. Серце в тебе вже сформувалося, і воно велике: якщо говорити про пропорції, то вдев'ятеро більше за моє. Качає кров і б'ється рівномірно з вісімнадцятої доби: як я можу тебе взяти й викинути? І що з того, що ти зачата випадково чи помилково; хіба світ, у якому ми живемо, не з'явився теж випадково і, можливо, помилково? Дехто стверджує, буцімто спершу не існувало нічого, окрім загального спокою, цілковитої, непорушної тиші, аж поки не спалахнула іскринка, не стався поштовх, і те, чого не існувало, — виникло. Після першого поштовху сталися інші, все несподіваніші, все невинніші, все непередбачуваніші в плані наслідків. І серед тих наслідків виникла клітина (теж випадково чи, може, помилково), яка

швидко почала розмножуватися у мільйони, мільярди собі подібних, аж поки не народилися дерева, і риби, і люди. Як ти гадаєш, чи хтось так уже бився над вибором перед спалахом першої іскри і перед появою клітини? Думаєш, питав сам себе: сподобається їм чи ні? Гадаєш, переймався про їхні голод, холод та нещастя? Не думаю. Навіть якщо хтось там існував — наприклад, Бог, як початок усього, понад часом і понад простором, — боюся, він не дбав про добро та зло. Все сталося тому, що могло статися, — отже, повинно було статися відповідно до свавілля, яке є єдиним законним свавіллям. Так само й зі мною. Я беру на себе відповідальність за свій вибір.

Однак беру його без крихти егоїзму, дитинко: перспектива народити тебе на світ, присягаюся, мене не тішить. Не уявляю себе з великим животом під час прогулянок містом, не уявляю, як годую тебе груддю, купаю і навчаю розмовляти. Я — жінка, що багато працює, у мене купа інших справ і захоплень; я тобі вже казала, що ти мені не потрібна. Однак я все одно тебе залишу, подобається це тобі чи ні. Нав'яжу тобі існування так само свавільно, як це зробили зі мною, з моїми батьками, дідами, прадідами, — аж до першої людської істоти, народженої від іншої людської істоти, подобалося те їй чи ні. Можливо, якби їй чи йому дозволили зробити вибір, вони б злякалися й відповіли, що ні, не хочуть вони народжуватися. Але ніхто їх не спитав, і так вони народилися, прожили і померли, народивши спершу інших істот, яким теж не надали вибору, а ті вчинили так само; і так воно й повелося на мільйони років аж до нас, і щоразу то було проявом сваволі, без якої нас би не існувало. Сміливіше, дитинко! Думаєш, насінинка з дерева не потребує сміливості, коли проростає в землі й пускає паросток? Досить пориву вітру, щоб вирвати його з ґрунту, мишачої лапки, щоб його розтоптати. Однак паросток пнеться вгору, не здається і виростає, сіючи нове насіння. І перетворюється на ліс. Коли ти

одного дня крикнеш мені: «Навіщо? Навіщо ти мене народила?» — я відповім тобі: «Я зробила те, що роблять і робили мільйони років дерева ще до мене, і вважала, що роблю правильно».

Головне — не передумати, згадавши, що люди — не дерева, що людське страждання у тисячі разів більше за те, що відчуває дерево, тому що людина усвідомлює: нікому з нас не пощастить стати лісом, не все насіння з дерев перетворюється на нові дерева, більшість гине. Так само з дітьми; у нашій логіці повно суперечностей. Як тільки висуваєш якесь твердження, відразу помічаєш протилежне. І усвідомлюєш, можливо, що протилежне стверджуваному тобою теж є правильним. Досить кліпнути оком — і моє сьогоднішнє переконання виявиться недійсним. Ось і тепер: я вже сумніваюся, гублюся. Може, тому, що не можу поділитися цими думками ні з ким, окрім тебе. Я — жінка, яка вирішила жити сама. Твій батько не живе зі мною. І я не шкодую, хоча інколи мій погляд мимоволі зупиняється на дверях, через які він одного дня вийшов своїм рішучим кроком, а я його не зупинила, — так, ніби нам нічого було більше сказати одне одному.

Я пішла з тобою до лікаря. Шукала не підтвердження, а швидше поради. У відповідь він лише похитав головою і сказав, що я занадто нетерпляча, що він іще не може сказати нічого конкретного, що мені треба навідатися через пару тижнів, і тоді вже можна буде з'ясувати, чи ти не є лише плодом моєї фантазії. Повернуся, але лише для того, щоб довести йому, який він невіглас. Уся ваша наука не важить нічого у порівнянні з моєю інтуїцією; і як може чоловік зрозуміти жінку, яка стверджує наперед, що чекає дитину? Чоловік не здатний завагітніти, і, до речі, от скажи мені: це перевага чи обмеженість? Ще вчора я вважала це перевагою, навіть привілеєм. А от сьогодні мені це здається обмеженням, навіть обділеністю. Є щось почесне в можливості берегти в собі інше життя, почуватися двома, а не одним. Інколи тебе охоплює навіть почуття тріумфу, і в тому спокої, що супроводжує тріумф, ніщо тебе не тривожить: ні фізичний біль, який доведеться пережити, ні робота, якою доведеться пожертвувати, ні свобода, яку втратиш. Ким ти будеш: чоловіком чи жінкою? Мені б хотілося, щоб жінкою. Хотілось би, щоб ти колись відчувала те, що відчуваю я; я зовсім не згодна з моєю мамою, яка вважає, що народитися жінкою — цілковите нещастя. Моя мама, коли їй сумно, зітхає: «От якби я народилася чоловіком!» Я й сама знаю: наш світ створили чоловіки для чоловіків, їхня диктатура існує так давно, що в'їлася навіть у мову. Про групу людей кажуть «кілька чоловік», маючи на увазі і чоловіків, і жінок, кажуть «малюк», маючи на увазі і хлопчика, і дівчинку, кажуть «в'язень», маючи на увазі зловмисника і чоловіка, і жінку. У легендах, які чоловіки вигадали, щоб пояснити життя, першою істотою була не жінка, а

чоловік на ймення Адам. Єва з'явилася вже потім, щоб розважати його й доводити до біди. На полотнах, які прикрашають їхні церкви, Бога зображено стариганом з бородою і ніколи — бабою з сивим волоссям. І всі їхні герої — теж чоловіки, починаючи від Прометея, який винайшов вогонь, від Ікара, що хотів навчитися літати, й аж до Ісуса, який оголосив себе сином Господа та Святого Духа, — так, ніби жінка, яка його народила, — лише інкубатор або нянька-годувальниця. Та попри все це (чи завдяки цьому) бути жінкою так захопливо! Це як пригода, що вимагає чимало сміливості, як виклик, з яким ти ніколи не засумуєш. Якщо ти народишся жінкою, тобі доведеться багато чому навчитися. Для початку доведеться боротися, стверджуючи, що коли Бог існує, він може бути й старою бабою із сивим волоссям або вродливою дівчиною. Потім доведеться боротися, щоб довести: гріх народився не того дня, коли Єва зірвала яблуко; того дня народилася чудова чеснота, яку називають спротивом. І, зрештою, тобі доведеться боротися, щоб довести, що в твоєму привабливому, округлому тілі існує розум, який вимагає, щоб до нього прислухалися. Бути мамою — це не професія. І навіть не обов'язок. Це лише право в переліку інших прав. І тобі доведеться кричати про це до хрипоті. І часто — майже завжди! — ти зазнаватимеш поразки. Але не мусиш опускати руки. Боротися — набагато краще, ніж перемагати; подорожувати — набагато цікавіше, ніж доїхати; коли вже доїхав чи переміг, відчуваєш на душі велику порожнечу. І щоб заповнити оту порожнечу, мусиш знову вирушати в подорож, ставити собі нову мету. Авжеж, сподіваюся, що ти — таки жінка; і не звертай уваги, що я називаю тебе «дитятко». І сподіваюся, ти ніколи не скажеш того, що каже моя мати. Я ніколи так не казала.

Та якщо ти народишся чоловіком, я все одно тішитимуся. Навіть іще більше, адже таким чином ти уникнеш багатьох принижень, багатьох образ, багатьох зловживань. Якщо ти народишся чоловіком, тобі, наприклад, не доведеться боятися, що тебе можуть зґвалтувати у темному провулку. Не доведеться послуговуватися вродливим личком, щоб тебе прийняли з першого погляду, чи гарним тілом, щоб приховати свій розум. Не муситимеш терпіти плітки через те, що спиш із тим, хто тобі до вподоби, чи вислуховувати, що гріх народився того дня, коли ти зірвала яблуко. Житимеш простіше. Тобі легше буде стверджувати, що коли Бог існує, він може бути й старою бабою із сивим волоссям або вродливою дівчиною. Зможеш не коритися, і ніхто з тебе не насміхатиметься; зможеш кохати, не прокидаючись серед ночі з відчуттям, ніби провалюєшся у глибокий колодязь; зможеш захищатися, не вислуховуючи образ на свою адресу. Звісно, на тебе можуть чекати інші види рабства, інші види несправедливості; знаєш, чоловікам теж дістається у житті. Оскільки твої м'язи будуть міцнішими, на тебе спробують надягнути важчу вуздечку, тобі нав'язуватимуть суперечливі зобов'язання. Оскільки в тебе ростиме борода, з тебе сміятимуться, якщо ти плакатимеш і навіть якщо потребуватимеш ласки. Оскільки попереду в тебе буде хвіст, тобі наказуватимуть убивати або бути вбитим на війні, вимагатимуть твоєї причетності до підтримки тиранії, яку встановили ще в первісних печерах. Та попри все це (чи завдяки цьому) бути чоловіком — це також захоплива пригода, яка ніколи тебе не розчарує. Принаймні я на це сподіваюся, бо якщо ти народишся чоловіком, я маю надію, що ти виявишся таким,

про якого я завжди мріяла: добрим із слабкими, жорстоким із нахабними, щедрим із тими, хто тебе любить, безжальним із можновладцями. І, зрештою, — ворогом усіх тих, хто розказує, буцімто Ісус є сином Отця і Святого Духа, а не жінки, яка його народила.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ